

PIAGGIA BELLA ILI KAKO SAM NAPOKON UZEO GODIŠNJI ODMOR U LJETNOM PERIODU

PIŠE: Igor Jelinić
Speleološki odsjek PD "Dubovac"
Karlovac

Još u vrijeme dok sam živio u Italiji slušao sam i čitao o podzemnom sustavu Piaggia Bella kao jednom od najvećih u zemlji. Susjednoj Labassi posvećen je čitav jedan broj "Speleologie", časopisa talijanskog speleološkog saveza, najpoznatijeg u Italiji. Fascinantna činjenica da bi se spajanjem tih dvaju speleoloških objekata dobila najdublja i najduža špilja u zemlji, bila je dovoljna da čitavu priču trajno memoriram.

Na žalost, postojao je tada i još jedan detalj koji mi je pomogao da ne zaboravim Marguareis, kako se taj dio Alpa zove, i njegove podzemne ljepotice. Čudljiva klima čitave regije na kojoj se sukobljuju alpske i sredozemne ciklone koštala je u ljeto 1990. godine života čak devetoricu iskusnih speleologa. Između torinskih i imperijskih su speleologa oduvijek postojali određeni antagonizmi, ali odlučnost u pokušaju spajanja Labasse i Piaggia Belle ih je tada potisnuo. U jednoj od akcija pokušaja spajanja ili barem približavanja ovih dviju špilja okupilo se čak dvanaest ponajpoznatijih speleologa iz oba kluba. Istražujući u Labassi, čijim su istraživanjima rukovodili speleolozi iz Imperije, nisu znali da se usprkos dobrim prognozama vani dogodila velika promjena u temperaturi praćena obilnim snježnim padalinama. Po izlasku, iako iznenađeni i neadekvatno odjeveni, momci su se pokušali domoći sigurnosti najbližeg skloništa, no u dvije snježne lavine nestalo ih je čak devet! Trojica koji su izašli kasnije

foto: Giovanni Badino

foto: Giovanni Badino

i po tragovima shvatili kakva je nesreća zadesila njihove kolege, vratili su se u sigurnost špilje, gdje su čekali spasioce.

Priča o špiljama Marguareisa ima mnogo, traju već puna četiri desetljeća, o naporima koje su speleolozi prilikom istraživanja poduzimali, o danku koji su špilje uzimale. U želji da i sam dam doprinos poznavanju podzemlja tog dijela svijeta odlučio sam sudjelovati na istraživačkom logoru koji svake godine organiziraju članovi Gruppo Speleo Piemontesi iz Torina. Nakon puno godina zimske i proljetne ekspedicije nisu mi oduzele godišnji odmor, pa mi je čitav ostao na raspolaganju za ljetne aktivnosti. Na moje veliko zadovoljstvo priključili su mi se Ivan Glavaš i Nenad Kuzmanović iz SU "Spelunka". Kad smo napokon krenuli na put, nisam ni sanjao da ću iskoristiti tek par dana svog toliko čuvanog godišnjeg odmora, a još manje da ću za nekih pet dana postati najpoznatiji Hrvat u Hrvatskoj, Italiji a možda i šire.

Ritam kretanja špiljom kakav su Kuzmi, Glavašu i meni nametnuli talijanski kolege je bio brz i odgovarao nam je više nego sporiji jučerašnji, kada smo s prijateljicom Deborom kao vodičem otišli u drugi kraj

jame. Usprkos neprestanom kretanju takvim jakim ritmom, znojili smo se manje. Za vrijeme jedne kraće pauze smo rezimirajući prođeno shvatili da napredujemo upravo fantastično; umjesto predviđenih pet, stići ćemo do cilja, odnosno mjesta gdje krećemo u dotad nepoznat dio jame, za manje od četiri sata. Kako smo nas sedmorica nosili šest transportnih torbi, povremeno bismo se zamijenili pa je baš na mene pao red da budem bez tereta, što uvelike olakšava kretanje. Ni ta činjenica, kao ni visoka koncentracija, ni odlična tjelesna forma u kojoj sam, zahvaljujući kontinuiranom špiljarenju u posljednje vrijeme bio, ni, eto, sve to zajedno nije bilo dovoljno da izbjegnem događaj koji je uskoro uslijedio i koji će mi, mogu slobodno reći, bitno izmijeniti ritam života.

Prečnica kao i mnoge druge prije nje. Dvostruko uže rastegnuto u dužini od oko pet-šest metara služi za osiguranje od pada u također pet-šest metara duboku pukotinu koju raširenih ruku i nogu treba prepriječiti. Stijene su pomalo izluzane od stotina špiljara koji su kroz dugi niz godina tuda prolazili. Ipak, sve u svemu – šala mala. Nešto sasvim uobičajeno. Kada mi je lijeva čizma kliznula niz stijenu nisam se stigao okrenuti

da bih se rukama zaštitio od udarca. Prvi kontakt sa stijenom je pripao mom lijevom ramenu što je odmah imalo za posljedicu iščašenje. Čovjek u padu obično ima nešto mačjeg u sebi i sposoban je i u vrlo kratkom vremenu reagirati položajem koji može ublažiti posljedice pada, ali nakon udarca ramenom nastavio sam padati kao mrtvo tijelo udarivši pritom jako lijevim stopalom u kamenu izbočinu. Za moje kolege, dvojicu koji su već bili na drugoj strani i četvoricu koji su iza mene čekali svoj red, sve je djelovalo zbunjujuće i čak pomalo smiješno. U sekundi sam pao oko metar ili metar i po uz dva glasna uzvika. Ostavši visjeti na užetu za osiguranje odmah sam rezimirao nastalo stanje i iznio ga kolegama:

- Ragazzi, io ho la spalla fuori e frattura esposta sulla gamba! (Dečki, izletjelo mi je rame, a imam i vanjski prelom noge!) Obzirom da su svi složno reagirali smijehom, ponovio sam istu rečenicu uz dodatnu ozbiljnost u glasu. Tada je zakratko nastao tajac. Par sekundi. Osjećaj nemoći i potpune ovisnosti o kolegama bio je kod mene potpun. Samostalno se nisam mogao pomaknuti ni pedlja. Već nakon nekoliko minuta uz pomoć sidrišta u stropu, koloture, užeta i zajedničkih snaga

šestorice kolega preseljen sam na ravnnji dio dvadesetak metara udaljen od mjesta nesreće. Pamtim dobro kratki dijalog s Dondom, talijanskim prijateljem, koji se odvijao dok su me na rukama prenosili kratkom, strmom padinom.

- Jesi li ti svjestan gdje smo mi? – upitao me Donda.

- Jesam, odgovorio sam bez puno razmišljanja.

- Shvaćaš li da ti se ovdje nije smjelo baš ništa dogoditi?

- Potpuno!

- I svjestan si da ćemo te morat izvlačiti bar dva dana?

- Čekaj malo – reagirao sam iznenađeno – jesi li ti svjestan gdje smo? Pa trebat će barem četiri, pet dana da vidim Sunce!

Nisam tada bio na čistu, a nisam ni sada, jesu li Donda i drugi koji su ga podržali htjeli mene osloboditi straha od dugotrajnog transporta ili se samo radilo o lošoj procjeni. Na žalost, ja sam bio u pravu.

Akcija koja je uslijedila bila je prema svim dostupnim podacima jedna od najkompleksnijih akcija speleospašavanja ikad izvedena. Po broju sudionika i vremenu koje je bilo potrebno da se spašavanje privede kraju ovo je dosad svakako rekordna akcija u svjetskim razmjerima što je bilo uvjetovano težinom ozljeda, morfologijom špiljskih kanala i udaljenošću mjesta nesreće od izlaza. Ipak, zahvaljujući odličnoj uvježbanosti talijanskih speleospašavatelja, njihovom iskustvu i masovnosti spašen sam na najbolji i najbrži mogući način.

Prateći zbivanja oko sebe kroz malo odškrinuti vizir kacige tih nekoliko dana, nisam imao ni približnu predodžbu o medijskoj pompi koja se oko mog slučaja razvila. Neposredno nakon nesreće sam zamolio Ivana Glavaša da po izlasku na površinu ne šalje obavijest o nesreći u Hrvatsku da se izbjegne nepotrebna panika. Računao sam da ću, kad izađem na površinu ili kad stignem u bolnicu ja sam javiti majci i ostalima o nezgodi i time ih osloboditi suviše napetosti i iščekivanja. To je, međutim, bilo potpuno iluzorno. Još za vrijeme boravka u jami priča o mom spašavanju je punila novinske stupce i naslovnice. Prikazi nesreće i spašavanja bili su uglavnom pretjerano senzacionalistički, što je standardna značajka dnevnog, više ili manje žutog tiska, pogotovo kad su događaji o kojima je riječ i sami po sebi prilično dramatični.

Putujući kroz špiljske kanale prema izlazu imao sam prilike sresti desetine speleologa – spasilaca od kojih sam od prije poznavao tek nekolicinu. Odrađivali su smjene po 24 sata što je, uz dolazak i odlazak, uglavnom značilo trideset i više sati neprekidnog boravka u podzemlju. I sve samo zbog mene. Njihovi su mi nesebični naponi čitavo vrijeme davali osjećaj povjerenja i sigurnosti. Liječničko strpljenje i briga koju sam uživao nadmašila je sva moja najoptimističnija očekivanja. Svi su imali samo jedan cilj - dovesti me na sigurno čim prije uz što manje patnji za mene. A bio sam, iako sam se čitavo vrijeme trudio da ne budem, vrlo zahtjevan pacijent, što je bilo uvjetovano težinom mojih ozljeda. Ako je istina da sam svojom smirenošću i vedrinom duha uspijevao imalo olakšati mukotrpan posao oko svog spašavanja, onda mogu biti sretan i ponosan. To je najmanje što sam im mogao zauzvrat dati. Među različitim

ljudima iz iste branše, pa tako i među speleolozima, nerijetko postoje određeni konflikti i antagonizmi. Loši odnosi ponekad mogu dovesti do otvorenog neprijateljstva i mržnje, no ovakve situacije sve nesuglasice bacaju duboko u drugi plan. Sjedinjeni u stroj sazdan od više od stotinu i pedeset kotačića, u lanac koji nema i ne smije imati slabu kariku, moji su spasioci odradili posao za povijest. Nije slučajno da mnogi speleolozi smatraju svojom moralnom obavezom biti dijelom speleospašilačke službe; u slučaju nesreće, spremni su dati sve od sebe za spas jednog od svojih, pripadnika Naroda Speleologa. Jedina nagrada koju očekuju i jedina koju obično dobiju je zadovoljstvo zbog dobro odradenog posla i spašenog života. S moje točke gledišta, stvar je bila dublja. Nije se radilo o bilo kojem speleologu, jednim od naših. Radilo se o meni osobno, o spašavanju mog života, o svemu što na ovom svijetu imam.

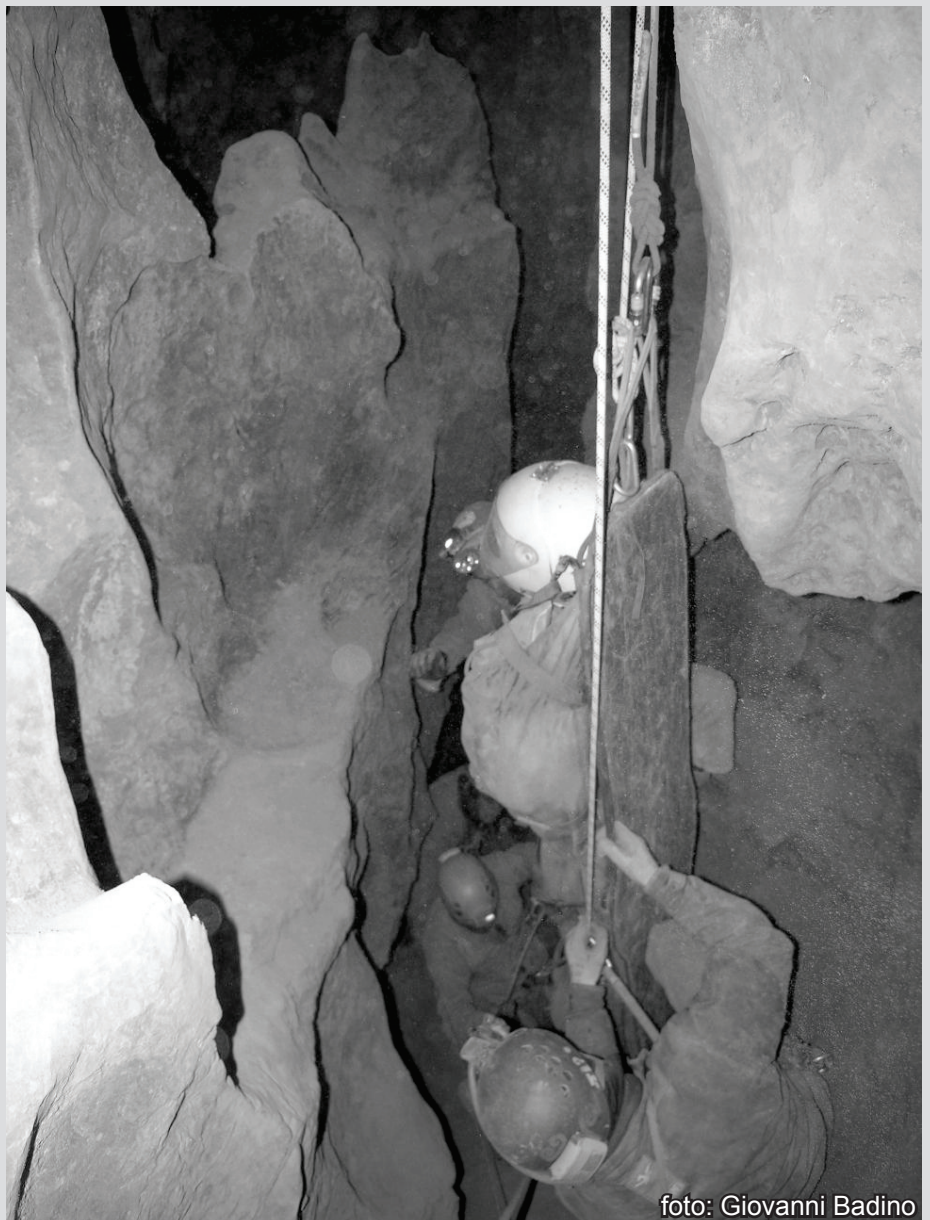

foto: Giovanni Badino

Jedinstveno iskustvo.

Uz neizmjernu zahvalnost koju osjećam prema svima koji su na bilo koji način sudjelovali u mom spašavanju, kao i prema onima koji su bili spremni sudjelovati da se ukazala nužda (bilo ih je puno), želio bih ih sve podsjetiti na jedno staro narodno vjerovanje. Kaže se da kada spasiš nečiji život postaješ odgovoran za njega. No, neka ne brinu previše. Ukoliko će u mom budućem životu biti loših i neodgovornih poteza, svatko od njih spasioca će odgovornost moći podijeliti sa više od sto i pedeset sukrivaca.

O LIJEČNICIMA, ŠIVANJU, BOLI, MORALU, SNU, MINIRANJU, OBAVLJANJU NUŽDE, DOŽIVLJAJU IZLASKA I JOŠ NEKIM DETALJIMA

Dugotrajni transport nosila i puno ljudi uključenih u njega za sobom povlače mnoštvo detalja koji nisu spomenuti u priči i lagano padaju u zaborav. Vrijedi ih se prisjetiti.

Otvoreni prelom noge podrazumijeva i krvarenje. Da bi prilikom transporta gubio

čim manje krvi, liječnik Giuseppe Giovine mi je djelomično zatvorio ranu šivanjem. Bol koju sam pritom osjećao bila je zanemariva, djelomično zbog djelovanja analgetika, djelomično zbog bitno promijenjenih kriterija granice boli. Prvih sat ili dva nakon nezgode bol je bila sasvim podnošljiva, a tada je krenulo... Momci su se naslušali mojih jauka dok nije stigla doktorica Chiara Giovannozzi s prvim analgetikom deset sati nakon nezgode. Četrdesetak sati kasnije rečeno mi je da se mora promijeniti vrsta sredstva protiv bolova jer sam već uzeo dozvoljeni maksimum. Na red je došao morfij, što sam shvatio kao pojačanje, ali me doktor Beppe razuvjerio. Primarno korišteno sredstvo je bilo jače. Ne znam naziv. Ne želim ni znati. O tim su stvarima razmišljali osmero liječnika od kojih je uvijek netko bio sa mnom.

Osim kontroliranja mog zdravstvenog stanja tijekom čitave akcije liječnici su najzaposleniji bili u pauzama transporta koji se odigravao u etapama. Koliko pamtim, transport je zaustavljen četiri puta kako zbog tehničkih priprema za nastavak (postavljanje sidrišta i proširivanje uskih prolaza miniranjem) tako i zbog mog odmora, fizioloških potreba i novog liječničkog pregleda. Svaki bi put bio podignut ili možda

bolje reći obješen šator od mikrofibre koji bi u kratko vrijeme bio zagrijan na vrlo zadovoljavajuću temperaturu. Konstrukcija bivka vrlo je jednostavna, a postavlja se za dvije do tri minute. U šatoru bih obično pio tople napitke, uglavnom čaj i pokušavao, najčešće bezuspješno, jesti. Jedino što sam s apetitom uspijevao progutati su bile čokolade. Mesne zalogaje, sireve i slično gotovo nikako nisam mogao konzumirati. Tada bih također primao infuzije te doze antibiotika i analgetika.

Obavljanje male nužde je bio poseban ritual koji nisam mogao obavljati bez pomoći. Sam čin mokrenja sam, iako uz bolove zbog teškog postavljanja u odgovarajući položaj odrađivao sam, ali za skidanje i oblačenje odjeće sam trebao pomoć. Veliku nuždu nisam uopće obavljao sve do karlovačke bolnice punih tjedan dana nakon nesreće. Kako bi nakon višesatnog transporta jedva dočekao stanku u bivku, tako bi i nakon dva ili tri sata mirovanja jedva čekao nastavak transporta. Spavati usprkos umoru i onako nisam mogao ponajviše zbog živčane napetosti i pojačanog rada adrenalina. Tijekom posljednjeg dana transporta kroz najšire i najkomotnije špiljske kanale

foto: Giovanni Badino

prijeđen je i najveći dio puta. Tada se nije podizao šator niti u pauzama u transportu, već bi nosilo bilo samo polegnuto ili naslonjeno na stijene. Tako sam imao puno više mogućnosti za razgovor sa svojim spasiocima, ali sam već potpuno iscrpljen zapadao u polusan ili rijetke momente dubljeg sna koji bi obično bili prekinuti mojim hrkanjem. Na čuđenje mnogih koji su imali prilike uz mene spavati, ne hrčem nikada bez obzira na položaj ili količinu popijenog. Ipak, u nosilu mi se u više navrata događalo da glasno zahrčem, što bi me bez iznimke odmah i probudilo. Takvo stanje polusna zbunjivalo je i ponekad zabrinjavalo doktore koji su kontrolirali moju zdravstvenu situaciju jer bih s vremena na vrijeme nesuvislo govorio, ali ne zbog groznice ili bunila nastalog radi nestabilnog zdravlja već isključivo zbog predugog perioda bez sna. Dobro utopljen, naključan sedativima, lebdio sam između sna i stvarnosti.

U trenucima potpune budnosti pokušavao sam održati na visini moral, kako svoj tako i mojih spasilaca. Iščekivanje signala da transport može krenuti dalje u hladnoći špilje (2-3°C) ponekad je na ekipu djelovao neugodno. Uživao sam u privlačenju njihove pažnje u takvim dugim, teškim pauzama. Razbio bih tišinu podizanjem vizira i postavljanjem pitanja: "Ljudi, znate li što me trenutno najviše muči?". Jedva dočekavši da se osjećaju korisni u glas bi reagirali "Što, što?", pri čemu bi se na licima čitala spremnost da mi pomognu na svaki način. "Ma, ona usrana situacija na Bliskom istoku!" – i dok bi još bili zbunjeni dodao bih: "Ali mi tu ionako ne možemo ništa!". Spustio bih vizir, ušutio i tek tada čuo njihov smijeh. Ponekad bih odučkao neku melodiju kakva bi u akustičnim špiljskim salama imala blagotvoran efekt na umorne spasioce. Ne sumnjam da je stimulativno osjetiti zdrav duh kod unesrećenog. To ujedno spasiocima ostavlja dojam da posao koji obavljaju teče kako treba.

Naravno, nije uvijek bilo tako, pogotovo tog, meni najdužeg posljednjeg dana spašavanja. Znajući da sam blizu izlaza, strpljenje me je počelo napuštati i na trenutke sam osjetio vlastitu zlu krv. U najtežim situacijama čovjek o sebi može najviše saznati. Postajao sam ljut na sve koji stoje i čekaju. Zašto me ne vade van umjesto da gube vrijeme bez veze? Ljudi su radili kao mravi, a ja sam imao dojam da je to sve bezvezan posao i da se može izvesti puno brže i bolje, iako bi već u sljedećem trenutku lucidnosti shvaćao da

foto: Giovanni Badino

mi psiha nije više baš najčvršća.

Sam trenutak izlaska iz jame na danje svjetlo za mene nije bio euforičan, već sam dnevno svjetlo doživio kao i svaki put prilikom izlaska iz podzemlja. Prilično tupo i nekako previše hladno. Dakako, atmosferu koja se pojavom nosila na površini mogla osjetiti vrlo brzo mi je dala do znanja da taj trenutak znači pobjedu najveće spasilačke ekipe ikad u borbi za život jednog kolege speleologa. Prenosanje mojih nosila kroz ruke stotinjak spasilaca prema helikopteru neću zaboraviti nikada. Zajednički uzvik iz stotine grla bio je silno emotivan. Činilo mi se kao da je sudac odsvirao kraj utakmice u finalu svjetskog prvenstva u kojem su pobijedili moji. Imao sam vrlo dobre razloge da navijam za njih. Da bi nosila mogla proći kroz uske špiljske kanale, posebne ekipe minera su ispucale čak 240 eksplozivnih punjenja što je na žalost znatno izmijenilo prirodni izgled špilje. Možda prvi put u povijesti izveden je vrlo

neobičan građevinski pothvat; od užadi je ispletena mreža koja je poslužila kao most kojim su spasioci s nosilom prošetali i tako uštedjeli puno vremena.

Akcija ovakvog obima vrlo je vrijedno iskustvo za Corpo Nazionale Soccorso Alpino e Speleo. Niti jedna preventivna vježba ne može u toj mjeri pokazati dobre i loše strane u spasilačkim manevrima, a pogotovo u koordinaciji raznih regionalnih ekipa koje vrlo rijetko rade zajedno.

U vježbama speleospašavanja sam kao jedan od težih često imao ulogu lažnog unesrećenog. Prilično sam siguran da mi je ta činjenica bila od velike pomoći. Vjerujem da trenutak kad ranjenik uđe u nosilo i biva zatvoren kao u kakav sarkofag može biti psihološki težak i neugodan. Meni je takva situacija kroz vježbe postala poznata što mi je sigurno olakšalo podnošenje dugotrajnog boravka u nosilu.

foto: Giovanni Badino

Tijekom četverodnevne akcije upoznao sam mnogo speleologa ali sam zbog teškog psihofizičkog stanja malo njih i upamtio. No, mogao bih se kladiti da su oni mene dobro upamtili. Sjećam se stanovitog Rubena iz Brescie koji mi je ustupio svoj prsluk punjen perjem i

upozorio me nekoliko puta da mu ga ako je ikako moguće vratim. Kada sam stigao u operacionu salu torinske bolnice lječnici nisu pokazali mnogo razumijevanja za emotivnu vezanost speleologa i blatnog komada odjeće pa su, usprkos mojim protestima, razrezali prsluk, što su, vjerujem, narednih

dana više puta požalili. Zasnje čega se prije operacije sjećam bila je puna prostorija lebdećeg paperja. Nasmijavalo me kada bih ležeći na leđima puhnuo, a paperje bi se veselo uskovitlalo. Čitava je sala bila bijela.

SUMMARY

ACCIDENT IN Piaggia Bella CAVE IN ITALY

The rescue from Piaggia Bella cave in Italy in August 2007 was one of the biggest in history with regards to how long it lasted and the number of people taking part in it. The author of the article accounts the details of the rescue from the moment of the accident to the arrival in the hospital in Turin, all from an interesting view point, from the stretcher. The rescue lasted 93 hours and approximately 200 volunteers took part in it in as much as 5 kilometres of a very difficult cave terrain.